

Beste mensen, het is zo langzamerhand tijd voor de nieuwjaarsrede en dan is het wel handig, dat jullie je ongetwijfeld aangename en spiritueel hoogstaande gesprekken even onderbreken. Deze toespraak heeft als motto de tekst op onze nieuwjaarskaart van dit jaar “wij houden het jaar 2009 voor gezien en kijken uit naar 2010”, goeie tekst hè, rijmt ook nog, zelf bedacht!

“Weet je nu zeker, dat alles wat je opgeschreven hebt ook uitgesproken kan worden? Hé wat krijgen we nou, een motie van wantrouwen? Nee helemaal niet, maar ik weet hoe geladen je bent en ik weet ook, dat sommige mensen gauw op hun teentjes getrapt zijn. Ja hallo, als er honderd mensen zijn, heb je al gauw 1000 tenen, dus dat is toch niet te vermijden. Nou ja, ik bedoel maar, met stroop vang je meer vliegen dan met azijn. Je wilt toch niet zeggen, dat ik een azijnplasser ben hè. Nee helemaal niet, je zult er wel goed over nagedacht hebben”.

Dit gesprek heeft drie dagen geleden plaats gevonden en jullie begrijpen, dat ik het afgelopen weekend geheel achter de computer doorgebracht heb om mijn tekst te kuisen. Als nu iemand zich nog gekwetst voelt, dan moet ‘ie onmiddellijk zijn zegeningen tellen en bedenken, dat het dus nog veel erger gekund had! Nu ik dit zeg, moet ik ineens denken aan die persoon, die ik tijdens een kerstviering tegenkwam en die tegen mij zei “ga je dit nieuwjaar weer van die vreselijke dingen zeggen?“, waarop ik antwoordde “nog veel vreselijkere dingen.” “Oh”, zei hij blij verrast, “dan kom ik zeker!”

Dames en heren, mede-gelovigen, rand- en buitenkerkelijken, solo-spirituelen, religieuze nomaden en anderszins gelukkigen, namens de RvKA begin ik deze toespraak met een welgemeende nieuwjaarswens: Ik wens jullie allen gezondheid en tevredenheid toe, tevredenheid met name, omdat ik van mening ben, dat Nederland anno 2010 mank gaat aan de levenskunst van tevreden zijn. Iedereen weet, dat het gevoel van tevredenheid een fijn gevoel is en toch gaan we maar door met klagen. Heel dom, maak het jezelf toch wat gemakkelijker, wees tevreden! Zorg ervoor, dat je elke morgen een tevreden mens in de spiegel ziet. Mochten er nu onder jullie zijn, die denken “nou vraag ik me af of hijzelf iedere morgen tevreden in de spiegel kijkt?”, dan kan ik die mensen nu meteen het antwoord geven “ja, als ik op dat moment tenminste niet aan de kerken in Arnhem denk.”

Een aardige binnenkomer van deze toespraak is wel de mededeling, dat ik een paar maanden geleden een serieuze poging ondernomen heb om de RvKA op te heffen en dat die poging jammerlijk mislukt is met maar één stem vóór. Erger nog, ze wilden niet eens, dat ik als voorzitter zou aftreden. Hou dit debakel even vast, ik kom er later op terug en bedenk nu maar vast, dat we hier niet gestaan hadden, als mijn coup gelukt was.

Deze nieuwjaarsrede kent enkele delen: de inleiding, die nu dus alweer achter de rug is, de traditionele terugblik op het afgelopen jaar, dan de stand van zaken nu met daarna de gewenste richting voor de toekomst en dan volgt de afsluiting met een persoonlijke noot en dat alles duurt ongeveer net zo lang als een preek in orthodoxe kring. Déze preek kan nagelezen worden op de website rvkarnhem.nl worden en over zeg maar twee weken beluisterd op rtvarnhem.nl onder de knop religie en filosofie. Laten we nu eens terugblikken op het jaar 2009, wat is daarin allemaal niet gebeurd. Ik ga daar eens lekker aandacht aan besteden onder het geliefde motto “wie lacht niet die de mens beziet” en zal er daarbij goed op letten, dat protestanten en katholieken in gelijke mate koekjes van eigen deeg krijgen en de moslims zal ik zeker ook niet vergeten. Als jullie je afvragen waar ik de autoriteit vandaan

haal om over allerlei zaken en gebeurtenissen te oordelen, dan zeg ik, dat ik in deze functie niets te verliezen heb en alles te winnen.

2009: weten jullie nog, dat iedereen op z'n achterste benen stond vanwege die predikant, die verkondigde, dat God niet bestond en zichzelf atheïst noemde? Onlangs werd bekend, dat alle kerkelijke procedures tegen hem gestaakt zijn.

2009: weten jullie nog, dat een Nijmeegse professor zeker wist, dat God niet aan de basis van de schepping gestaan heeft, maar de materie slechts gescheiden heeft? Ik hoor er werkelijk niemand meer over.

2009: de Evang. Lutherse kerk in Duitsland kiest uit haar midden een gescheiden vrouw als leider, voor de Russisch-Orthodoxe kerk een zodanige dubbele handicap, dat zij de banden met de Duitse kerk onmiddellijk verbroken heeft.

2009: de deken van Arnhem wordt afgeschafte zonder enig overleg, terwijl hij naar eigen zeggen in zijn afscheidsinterview zo graag praat met mensen, met wie hij het niet eens is en wordt daarna met emeritaat gestuurd door de opperbaas van katholiek Nederland, die nú al doet alsof hij Paus is en mensen zodanig schoffeert, dat zij huilend aan de eucharistie deelnemen. Christenen gaan elkaar te lijf met termen als despotisch en stalinistisch en inmiddels ook met advocaten en alle katholieken, die inmiddels de kerk verlaten hebben, krijgen zo een geweldige bevestiging van hun gelijk. Arnhem heeft inmiddels een nieuwe pastoor toegewezen gekregen, terwijl het bisdom Groningen geestelijken uit Colombia importeert, die in tegenstelling tot andere producten uit dat land wél legaal zijn. De nieuwe pastoor van Arnhem kan er zeker van zijn in mijn nieuwjaarstoespraak 2011 te zullen voorkomen.

2009: een Poolse monnik presenteert het boek "seks zoals u het niet kent; voor getrouwde mensen, die God liefhebben.", omdat sommige mensen denken, dat seks net zo droevig moet zijn als kerkelijke liederen. Voorwaar een prachtig initiatief, maar ja...waar heeft hij al die wijsheid vandaan? "Je hoeft geen hartkwaal te hebben om een cardioloog te zijn" is zijn antwoord.

2009: de kerken komen financieel nog krappere te zitten. Voor monseigneur Eyk reden om te gaan twitteren voor nieuwe priesterroepingen. Niet lachen hoor, want in Korea hebben 4000 aspirant-christenen catechese via internet gevolgd en zich daarna laten dopen. Geloven via internet lijkt dus te kunnen zoals het Arnhemse studentenpastoraat met zekerheid gelooft. De PKN schakelt een callcenter in om om geld te bedelen. Christelijk daaraan is, dat men met warme stem bedelt en niet onder etenstijd belt, want die tijd is voor het gezin, de hoeksteen van de samenleving.

2009: het jaar waarin Andries Knevel van zijn geloof valt en het letterlijke scheppingsverhaal loslaat en zijn kinderen om vergeving vraagt voor deze sprookjes.

2009: nog steeds geldt, dat de mens ongeneeslijk religieus is, maar de "nieuwe atheïsten" willen genezen van het virus, dat godsdienst heet en roepen de regering op, t.a.v godsdienst eenzelfde ontmoedigingsbeleid te voeren als t.a.v. roken. Wie lacht niet, die de mens beziet.

2009: waarin een bisschop een stevige bijdrage aan de CO2-reductie meende te kunnen leveren door vrijdag weer tot vis-dag uit te roepen en toen de hele milieu-beweging over zich heen kreeg, omdat hij in zijn enthousiasme voor het rijke Roomse verleden even vergeten was, dat de oceanen nu al leeggevestigd worden.

2009: tja dan hebben we ook nog langs zien komen, dat de kruisen op de mijter van Sinterklaas ter discussie kwamen en een Kerstboom in een school kwetsend voor andersdenkenden zou zijn, wie lacht niet, die de mens beziet.

2009: waarin de aartsbisschop de personeelskrapte ten gevolge van ontslagen pareert met een toppunt van cynisme: "als de daling zo doorzet hebben we binnenkort geen personeels-tekort meer." Da's pas je zegeningen tellen!

2009: ja beste mensen., deze reeks is schier oneindig, het kan nog altijd gekker, maar ik houd het nu maar bij deze opsomming van absurde feiten uit het kerkelijke en geestelijke leven..... alhoewel....nog even deze dan: gebleken is, dat kleine kinderen zich God steeds vaker als vrouw voorstellen, omdat steeds meer kleine kinderen in éénoudergezinnen opgroeien.

Zo, dat was 2009, dat we nu voor gezien houden. Ik ben aangekomen bij de stand van kerkelijke en spirituele zaken nu, begin 2010 en die kunnen we mondiaal, nationaal en lokaal bekijken. Mondiaal is het natuurlijk nog steeds een zootje. Mensen blijven elkaar nog steeds naar het leven staan vanuit een geloof, dat stevast liefde en verdraagzaamheid predikt, waarmee ze dus hun eigen geloof met voeten treden. Nationaal is het met de religieuze onverdraagzaamheid nauwelijks beter getuige de spectaculaire opkomst van een politieke partij. Nationaal wordt het Christendom steeds meer een verschijnsel in de marge. De kerkgebouwen blijken nog nuttig bij rampenbestrijding zoals in Apeldoorn gebleken is. Fijn hè. Ik zal jullie dit jaar niet met getallen lastig vallen, maar adviseer jullie tijdens je eigen kerkdienst eens goed rond te kijken, niet tijdens de preek natuurlijk, maar bijvoorbeeld tijdens de collecte, dan een leeftijdsschatting te maken en bij de uitkomst daarvan twintig jaar op te tellen. Geen beroepsgroep kan meer oog hebben voor deze alarmerende situatie dan de voorgangers, de predikanten en pastores, die zien elke week letterlijk het slinken van de kudde, maar het is wel erg stil vanuit deze beroepsgroep. Het rapport “religie in de eenentwintigste eeuw” heeft begroot, dat bij gelijkblijvende daling het georganiseerde Christendom over dertig jaar in Nederland ten einde is, de deur gaat dan definitief dicht. Nou heeft de recent overleden theoloog Edward Schillebeeckx natuurlijk gelijk met zijn stelling, dat binnen het Christendom nooit de kerk centraal staat, maar het evangelie, maar dit soort voorspellingen zou toch tot acties moeten leiden, tot nieuwe initiatieven, tot pogingen dit tijt te keren. Is dat het geval? In Nederland ploffen de zogenaamde midden-geloven, zeg maar de RK-kerk en de PKN, in, terwijl de kerken aan de randen, zowel de orthodoxen als de evangelikalen, lijken te groeien als kool. Per saldo levert dat overigens alleen maar een vertraging van de achteruitgang op. Ik vrees, dat het hier in Arnhem niet anders is.

Daar in die deuropening stond ik....op de nieuwjaarsreceptie 2007, ja ja, drie jaar geleden, toen de toenmalige voorzitter van de AK van de PGA van de PKN mij op de schouders tikte. Niet-protestanten hebben het nu even moeilijk met deze afkortingen, maar laat maar zitten, gewoon de baas van het gefuseerde deel van protestants Arnhem, toen nog wel. Zij vroeg mij, drie jaar geleden dus, of ik een werkgroep wilde voorzitten, die een nieuw aanbod voor rand- en buitenkerkelijken zou moeten formuleren en inhoudelijk vorm geven. Twee jaar heeft deze werkgroep keihard gewerkt aan dat nieuwe model van samen, dat wil dus zeggen samen met de kerken, op zoek zijn naar zingeving, naar dat eeuwige raadsel “iets”, dat alle mensen bezig houdt en heel divers ingevuld wordt. Het eindrapport van de werkgroep met de naam “GidS, geloven in de stad” is ruim acht maanden geleden aan de opdrachtgever aangeboden, drie jaren zijn verstreken sinds 2007, 36 maanden, vier zwangerschappen en nog steeds geen geboorte; tot op de dag van vandaag heb ik geen antwoord op de vraag “Slaan we óók deze nieuwe weg in of blijft alles bij het oude en blijven we met de handen in de zakken kijken naar ons brandende huis of gaan we een cursus glas lijmen volgen, als het aquarium lekt?” De algemene kerkenraad van Arnhem kan het zich niet, zoals vroeger het Vaticaan, permitteren te redeneren “wij kijken niet op een eeuw”, het is twee minuten voor twaalf, beste mensen. Zouden de katholieken dan toch beter af zijn met oekazes van bovenaf, ik kan het me eigenlijk niet voorstellen, maar zo langzaam en stroperig als het nu hier in Arnhem gaat, is óók hemeltergend en jullie begrijpen, dat dit wéér een poging van mij is om beleidsbepalers in beweging te krijgen, nu het nog kan, nog spreekwoordelijke twee minuten. Het is niet alleen

hemeltergend, maar ook nog godgeklaagd, dat kerkelijke beleidsbepalers alleen maar over geld kunnen en willen praten, over de inhoud van nieuwe plannen is nog geen woord gesproken, ik vrees voor een totaal gebrek aan visie, geen lef, dus ook geen visie. Erg hè. Net zo erg als het feit, dat het nota bene! door de kerken opgebouwde Stadspastoraat Arnhem op omvallen staat voorzover jullie dat al niet wisten. Allemaal omdat er geen visie is.

Ik pleit voor verandering en veranderen begint bij willen en dan is wéér een Kaski-rapport, dat voor veel geld alleen maar de dalende lijn doortrekt en de jaartallen verandert, volstrekt onvoldoende. Als die echte wil om een nieuwe koers in te slaan ontbreekt, dan is het straks voor een groot deel van het Arnhemse kerkleven over en sluiten, ontkennen van keiharde cijfers lukt misschien nog bij de opwarming van de aarde, maar wie de grijze koppies in de kerken telt, die kan niet langer meer volhouden, dat niets doen de goede weg is. Is de wil tot verandering er wèl, dan komt kúnnen in zicht, want elke verandering kent kosten, die ook hier voor de baat uit gaan. Dat kunnen is dus financieel bedoeld. Van mijn ouders heb ik geleerd, dat je nooit in andermans portemonnaie mag kijken en dat doe ik dus ook niet, sterker..... dat hóef ik ook niet te doen op zoek naar het antwoord of verandering betaalbaar zou zijn, want de inhoud van de twee grootste kerkelijke portemonnaies in Arnhem wordt als bekend verondersteld. Als je in staat bent, je werknemers te betalen van de rente op je vermogen, dan heb je geld in kas; als je stelt, dat je het nog best dertig jaar financieel kunt uitzingen, dan zit je niet zó krap, dat je niet in verandering zou kunnen investeren. Waar heeft Boesveld deze kennis vandaan? Voorzover ik deze kennis niet allang van straat heb kunnen oprapen, heb ik die van de kerkbesturen zelf.

Om twee minuten voor twaalf gaat het dus alleen nog maar om de vraag: “gaan we mét elkaar, naast zo lang mogelijk behoud van het bestaande kerkelijke leven, óók op zoek naar nieuwe wegen of wachten we gewoon af wanneer het laatste kerkgebouw op slot gaat? Het media-landschap in Nederland gaat de komende jaren fors op de schop, omdat de tijden daartoe dwingen, KRO en NCRV zullen net zo moeten samengaan als onlangs de Emmaus- en Wijngaardparochie opgelegd is, allemaal onontkoombare ontwikkelingen en ook de kerken staan voor enorme keuzes en als die keuzes door de kerkbesturen gezien worden als uitdagingen, dan kan er in Arnhem veel elan ontstaan om samen nieuwe wegen te zoeken, want bij alle verschillen, die er in de loop der eeuwen ontstaan zijn, bindt ons het Christelijke geloof, dat nooit verkondigd heeft “gaat heen en raakt hopeloos verdeeld.”

Het Christendom heeft vandaag natuurlijk de meeste aandacht gekregen, maar hier in Arnhem hebben we tegenwoordig ook een grote moslim-gemeenschap als burenen en daarvoor geldt ook “beter een goede buur dan een verre vriend”. Dus zijn er in het nabije verleden initiatieven genomen of nu nog gaande om wat nader tot elkaar te komen. Het is de RvKA helaas tot op heden niet gelukt tot een goed en zinvol functionerende werkgroep Christenen-Moslims te komen. In mijn contacten met Moslims stuit ik zelf steeds op dezelfde ervaring: mij wordt keer op keer op charmante wijze uitgelegd waarom de Islam de enig ware godsdienst is en daarmee kom ik niet zoveel verder. Omdat we burenen zijn blijven we naar elkaar omzien en dat gebeurt vandaag in dit gebouw ook. Zeer onlangs zijn hier in Arnhem aanslagen gepleegd op islamitische gebouwen en bezittingen; daarop is door de Islamgemeenschap geschokt gereageerd en ook in onze christelijke kring klonk afschuw door. De RvKA wil graag een gebaar maken naar onze Islamburenen en vraagt jullie allen straks bij het verlaten van het gebouw een joekel van een wenskaart te tekenen met duidelijk daarop de vermelding namens welke kerk of organisatie je je groet plaatst. Wij zullen dan na vandaag in overleg deze massale groet op de meest passende wijze persoonlijk overbrengen.

En dan nu terug naar mijn recente poging om de RvKA op te heffen zoals ik beloofd heb. Een RvK stoelt op de gedachte van oecumene, van het her- en erkennen van gemeenschappelijkheid in geloofsbeleving en die oecumene is als woord zo ongeveer uit het taalgebruik verdwenen. Iedereen is zo druk bezig met het ophouden van de eigen broek, dat er geen handen meer over zijn om naar de ander te reiken. Wat heet...op wéér een kerstviering kwam ik onlangs iemand tegen van een kerkgenootschap, dat nog wèl volle zalen op zondag trekt, die mij vroeg “wat is een raad van kerken?” Geduldig heb ik dat toen uitgelegd en wie weet komt daar nog eens wat moois van, maar grosso modo stel ik vast, dat de animo voor oecumene sterk tanende is en wat zul je dan als RvKA verdergaan? Nou, dat was dus niemand met mij eens, vandaar dat ik hier nog sta, maar ik kondig nu al wel vast aan, dat alle leden van deze RvKA zichzelf ertoe verplicht hebben in 2010 in eigen kring de relatie van hun kerk met de RvKA stevig te agenderen. Wie weet sta ik hier volgend jaar weer.

Beste mensen, ik heb teruggeblikt, stil gestaan bij hoe we er nú voor staan en aangegeven welke kant het mijns inziens op moet. Ik zal in 2010 ervaren of er nog beweging in Christelijk Arnhem zit, of ik een roepende in de woestijn gebleven ben of een enthousiast mee-loper op nieuwe wegen geworden ben. Voor deze toespraak gelden de slotwoorden: het is beter een káárs aan te steken dan de duisternis te vervloeken. Dank voor de aandacht.